

Original Article

MESLEK YÜKSEKOKULLARINDA İSTİHDAM ODAKLI MUHASEBE EĞİTİMİ EMPLOYMENT ORIENTED ACCOUNTING EDUCATION IN VOCATIONAL SCHOOLS

Gönül ALKAN¹

¹ Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programı, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye

Article Info:

Received : June 2, 2018

Revised : July 10, 2018

Accepted : July 12, 2018

Keywords:

*vocational schools
accounting education
employment oriented accounting
education*

Anahtar Kelimeler:

*meslek yüksekokulları
muhasabe eğitimi
istihdam odaklı muhasabe eğitimi*

ÖZET

Meslek yüksekokullarının temel amacı nitelikli insan gücünün yetiştirilerek belli mesleklere yönlendirilmesidir. Bu amaç çerçevesinde sektörde yeterli bilgi sahibi, mesleğinin gereklerini yerine getirebilen nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi hedeflenmektedir. Türkiye’de 97 üniversiteye bağlı 264 meslek yüksekokulunda Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programı bulunmaktadır. Bu programların 10 tanesi Vakıf Üniversitelerindedir. Bölgesel dağılıma bakıldığında Doğu Anadolu Bölgesi’nde 32, Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde 27, Ege Bölgesi’nde 49, İç Anadolu Bölgesi’nde 36, Akdeniz Bölgesi’nde 35, Karadeniz Bölgesi’nde 44 ve Marmara Bölgesi’nde 41 farklı meslek yüksekokuluna bağlı Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programı vardır. Bu çalışmada internet üzerinden iş ilanlarını yayınlayan “kariyer.net” ve “yenibiris.com” sitelerinde verilen ön lisans muhasabe programı mezunlarına yönelik iş ilanları, içerik analizi yöntemiyle incelenerek istihdam yönlü mezun profili araştırılacaktır. Araştırma sonuçlarına göre elde edilen mezun profili ile üniversitelerin ön lisans muhasabe programlarında verilen muhasabe eğitimi karşılaştırılarak istihdam yönlü muhasabe eğitimi değerlendirilecektir.

ABSTRACT

The main aim of vocational schools is to train qualified human power and direct them to certain professions. Within the scope of this purpose, it is aimed to educate qualified human power who has sufficient knowledge in the sector and can fulfill the requirements of the profession. 264 vocational schools within 97 universities in Turkey offer Accounting and Taxation programs. 10 of these programs are within Foundation universities. Regional distribution shows that there are 32 Accounting and Taxation Programs within different universities in Eastern Anatolia, 27 in Southeastern Anatolia, 49 in Aegean Region, 36 in Central Anatolia Region, 35 in Mediterranean Region, 44 in Blacksea Region and 41 in Marmara Region. In this study, job advertisements on "kariyer.net" and "yenibiris.com" websites for recent graduates of associate’s programs in accounting will be analyzed by content analysis method and employment-oriented graduate profile will be searched. Employment-oriented accounting education will be evaluated by comparing the graduate profile obtained from the research results with the accounting education given in the associate’s programs in accounting within the universities in Turkey.

© 2018 JOBDA All rights reserved

1 | MESLEKİ EĞİTİM

Meslek yüksekokullarının temel amacı nitelikli insan gücünün yetiştirilerek belli mesleklere yönlendirilmesidir. Bu amaç çerçevesinde sektörde yeterli bilgi sahibi, mesleğinin gereklerini yerine getirebilen nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi hedeflenmektedir. Bununla birlikte günümüzde, bu amacın yanı sıra çalışan öğretim elemanlarının yapmış olduğu bilimsel araştırmaların kalitesinin artırılması, bilgiyi üreterek yayma konusunda toplumsal ve

bölgesel olarak önder konumda olma gibi amaçları da bulunmaktadır. Meslek yüksekokulu mezunları ülkelerin ekonomik hayatına ara eleman desteği sağlarken aynı zamanda işgücü piramidinin boşluklarını doldurmaktadır.

Mesleki eğitim, bireyi sadece “mesleğe hazırlama eğitimi olmayıp” aynı zamanda bireyin tüm olarak gelişimi ve yaşamdaki bütün rolleri en iyi şekilde yerine getirmesi için gerekli nitelikleri kazandırmaya yönelik eğitimidir (Yeşilyaprak, 1996, s. 68). Diğer taraftan mesleki eğitim, bireysel ve toplumsal yaşam için

zorunlu olan belirli bir mesleğin gerektirdiği bilgi beceri ve pratik uygulama yetenekleri kazandırarak bireyi zihinsel, duygusal, sosyal, ekonomik ve kişisel yönleriyle dengeli biçimde geliştirme (Alkan vd, 1998, s. 3) olarak tanımlanmaktadır.

2 | MUHASEBE EĞİTİMİ

Muhasebe eğitimi muhasebe mesleğinin işlevsel gereksinimlerine odaklanmış mesleki bilgi temelli olsa da özünde kişisel nitelikler ve etik değerlerle harmanlanmış olmalıdır. Son yıllarda muhasebe alanındaki gelişmeler salt muhasebe bilgisi odaklı olmayıp muhasebe alanında yeni bir düşünce biçimi oluşturmaya yöneliktir. Gerek uluslararası finansal raporlama standartları gerekse meslek etiğine yönelik düzenlemeler, muhasebenin teknik bilgi ve beceriden öte bir düşünce tarzı ve toplumsal fayda odaklı felsefi bir yaklaşım olması yolunda ilerlediğinin bir göstergesidir.

Muhasebe eğitiminin amacı muhasebeyi kendi sistematiği içinde özümsemiş, güncel gelişmeleri yakından izleyen, toplumsal fayda yaratabilecek yetkinlikte ve etik değerleri olan meslek mensuplar yetiştirmek olmalıdır. Hatunoğlu'na göre muhasebe eğitiminin amacı; öğrencilere kendi kendilerine öğrenmelerini öğretmektir. Bunun için öğrencilere daha etkin bir şekilde öğrenmelerine yardımcı olacak yetenek kazandırılması ve bu etkin öğrenme stratejilerini yaşamları boyunca öğrenmeyi sürdürmelerinde nasıl kullanacakları öğretilmelidir (Hatunoğlu, 2006, s. 191).

Muhasebe eğitimi ile kişilere meslek bilgisi kazandırılmaktadır. Mesleki eğitim, bireye belirli bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve tutumları kazandırmak onu çeşitli yönleri ile geliştirmeye yönelik eğitimin tanımıdır. Mesleki eğitimde bireyin yeteneklerini zihinsel duygusal, sosyal ve ekonomik yönlerden geliştirme esas alınır. Muhasebe eğitimi, kişilere teorik ve mesleki bilgi ve deneyimlerin kazandırılmasıdır (Karaağaçlı, 2002, s. 115). Muhasebe eğitimi, muhasebe mesleğinin işlevsel gereksinimlerine odaklanmış mesleki bilgi temelli olsa da özünde kişisel nitelikler ve etik değerlerle harmanlanmış olmalıdır. Son yıllarda muhasebe alanındaki gelişmeler salt muhasebe bilgisi odaklı olmayıp, muhasebe alanında yeni bir düşünce biçimi oluşturmaya yöneliktir. Gerek uluslararası finansal raporlama standartları gerekse meslek etiğine yönelik düzenlemeler, muhasebenin teknik bilgi ve beceriden öte bir düşünce tarzı ve toplumsal fayda odaklı felsefi bir yaklaşım olma yolunda ilerlediğinin bir göstergesidir. Cuganesan vd., eğitimin kalitesinin ve gelişiminin sürekli olabilmesi için aşağıdaki süreçlere önem verilmesi gerektiğini vurgulamıştır (Cuganesan vd., 1997, s. 436):

- Sadece eğitim sürecinde değil, eğitim sınırlarının sorgulanmasında da heyecan,

- Bütün seslerin değerli olduğu ve kabul gördüğü demokratik ve etkileşimli sınıflar,
- Öğrencinin güçlendirilmesi için ferdi aktivite projeleri üzerinde yoğunlaşmak ve eğitimi kolaylaştırmak,
- Pasif öğrenmeye karşı aktif öğrenme,
- Teknolojinin eğitimde aktif kullanılması.

Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC)' na bağlı olarak çalışan Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları Kurulu (IAESB) tarafından oluşturulan Uluslararası Eğitim Standartları meslek yükseköğretiminde istenen bilgi ve becerileri kazandıracak eğitime yönelik standartları belirlemiştir. (IES 2)'ye göre kazandırılması istenen bilgi ve beceriler Tablo 1.'de verilmiştir (IFAC 2003, 2010).

Tablo 1: Eğitimde Edinilmesi Gereken Mesleki Bilgiler

Muhasebe, Finans ve İlgili Bilgi	<ul style="list-style-type: none"> - Finansal Muhasebe ve Raporlama - Yönetim Muhasebesi ve Kontrol - Vergileme - İş ve Ticaret Hukuku - Denetim ve Güvence - Finans ve Finansal Yönetim - Mesleki Değerler ve Etik
Organizasyon ve İş Bilgisi	<ul style="list-style-type: none"> - Ekonomi, İş Çevresi - Kurumsal Yönetim - İş Etiği - Finansal Piyasalar - Nicel Metotlar - Örgütsel Davranış - Yönetim ve Stratejik Karar Alma - Pazarlama, Uluslararası İş ve Küreselleşme
Bilişim Teknolojisi Bilgisi ve Yeterlilik	<ul style="list-style-type: none"> - IT Genel Bilgisi - IT Kontrol Bilgisi - IT Kontrol Yeterlilikleri - IT Kullanıcısı Yeterlilikleri - Bilgi sistemleri yöneticisi, kontrolörü ya da tasarımcısı rollerinin yeterliliği, biri veya bunların bir karışımı

3 | ÖNLİSANS MUHASEBE EĞİTİMİNE İLİŞKİN LİTERATÜR ARAŞTIRMASI

Alan yazınında ön lisans muhasebe eğitimine yönelik olarak yapılan çalışmalar farklı konulara odaklanmıştır. Araştırmaların bir bölümünde (Paksoy vd., 2005; Bekçi vd., 2006; Eleren ve Kayahan, 2007; Demir ve Çam,

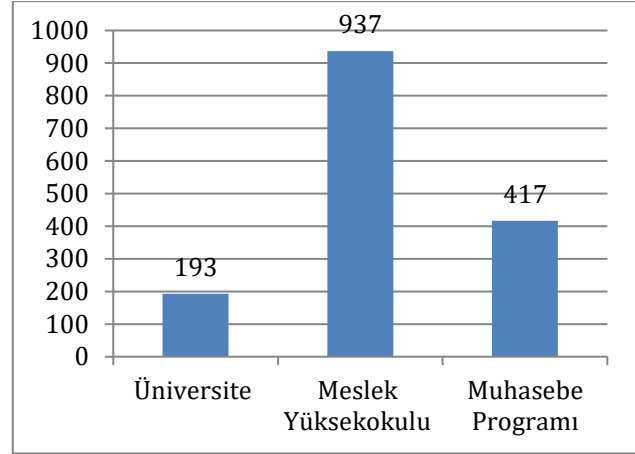
2006; Yardımcıoğlu ve Büyükşalvarcı, 2007; Demir ve Subaşı, 2008; Ertuğrul ve Özdemir, 2014) öğrenci gözüyle muhasebe eğitiminin değerlendirilmiştir. Korukoğlu (1998), Çürük ve Doğan (2001), Demir (2003), Yılmaz ve Çiğir (2004), Güçlü (2004), yapılan çalışmalarda ön lisans muhasebe eğitimi ve eğitim programları ile meslek mensupları ve endüstrinin beklentileri ilişkilendirilmiştir. Şengel (2011) de yaptığı “Türkiye’de Muhasebe Meslek Elemanı Talebi Üzerine Bir Araştırma” çalışmasında iş dünyasının muhasebe meslek elemanı talebinde, meslek elemanında olmasını istedikleri mesleki ve kişisel özellikler incelemiştir. Alkan (2015) yılında İzmir’de yaptığı araştırmada işverenlerin ön lisans muhasebe eğitiminden beklentilerini değerlendirmiştir.

Tablo 2. Ön Lisans Muhasebe Eğitimi ve Endüstri Beklentilerine Yönelik Araştırmalar

Araştırmacı	Araştırma Konusu	Araştırma Bulguları
Korukoğlu, (1998)	İşletmelerde Muhasebe Eğitimi ve Üniversitelerle İş birliği	İşletmeler muhasebe eğitimine gereken önemi vermemektedir.
Çürük ve Doğan, (2001)	Muhasebe Eğitiminin İşletmelerin Taleplerini Karşılama Düzeyi: Türkiye Örneği	Muhasebe eğitimi ve muhasebe ders içerikleri konusunda işletmeler ile üniversitelerin işbirliği yapması gerekmektedir.
Demir, (2003)	Meslek Yüksek Okulu Muhasebe Programı Stajlarının Meslek Mensupları Yönünden Değerlendirilmesi - Bir Araştırma	Staj önemli olmakla beraber amacına kısmen ulaşmaktadır. Meslek mensupları stajı gerekli görmekte ancak süresini yetersiz bulmaktadır.
Yılmaz ve Çiğir, (2004)	Küreselleşme ve Ön lisans Muhasebe Eğitiminde Kalite	MYO muhasebe programlarında verilen eğitim beceri ağırlıklı olmalı ve endüstri ile ilişkilendirilmelidir.
Güçlü, (2004)	Muhasebe Eğitimi Açısından Meslek Yüksek Okulları Hacettepe Üniversitesi Ankara Meslek Yüksek Okulu Deneyimi	MYO'lardaki öğretim elemanlarının ve eğitim kalitesinin yetersizliği vurgulanmıştır.

4 | TÜRKİYE’DE ÖNLİSANS MUHASEBE EĞİTİMİ

Türkiye’de Meslek Yüksekokullarının Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programlarında verilen muhasebe eğitimi; eğitim kalitesi, ders içerikleri, öğrenci profili, öğretim elemanı kalitesi, öğrenci alma sistemi vb. konularla sürekli tartışma konusudur. İstihdama dolayısıyla ekonomiye önemli katkısı olan bu programların ders içerikleri ve öğrenci alma sistemleri çeşitli nedenlerle sürekli değiştirilmektedir. Türkiye’de 2015 yılı ÖSYM verilerine göre meslek yüksekokullarına bağlı muhasebe programlarının dağılımı Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1. Türkiye’deki Muhasebe Programları

5 | ARAŞTIRMA

5.1 | Araştırmanın Amacı

Teknolojik gelişmeler ve küreselleşme muhasebe mesleğinin görev ve sorumluluklarını değiştirmiştir. Bu bağlamda işletmelerin muhasebe işlevini yerine getirecek çalışanlardan beklentileri de farklılaşmıştır. Bu araştırmanın amacı Türkiye’de ön lisans muhasebe eğitiminin etkinliğine yönelik bilgi sunmak, istihdam yönlü mezun profilini değerlendirme ve meslek yüksekokullarının muhasebe programlarında verilen eğitimin işletmelerin ihtiyaçlarını karşılayıp karşılamadığını incelemektir.

5.2 | Araştırmanın Yöntemi

Araştırmanın veri setini Kariyer.net ve yenibiris.com kariyer sitelerinde yer alan ön lisans muhasebe programı mezunlarına yönelik ilanlar oluşturmaktadır. Bu kapsamda 11/12/2015 ve 22/03/2015 tarihleri arasında yayınlanan 785 iş ilanı içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir.

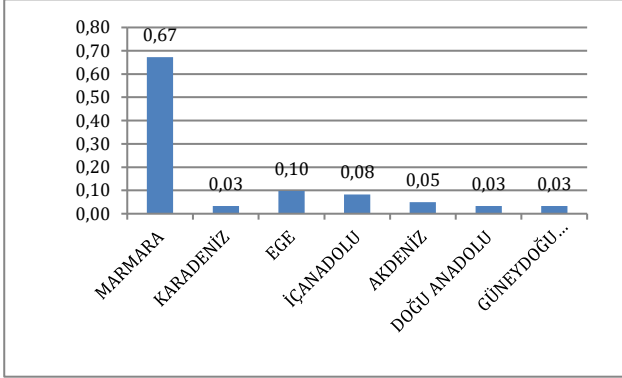
Sosyal bilimler alanında sıkça başvurulan analiz yöntemlerinde biri olan içerik analizi yazılı materyallerin sistematik bir biçimde incelenmesine olanak sağlamaktadır. İçerik analizinin temel amacı elde edilen verileri açıklamak, veriler arasında ilişki kurmak ve yorumlamaktır. Bu amaçla veriler düzenlenerek kodlanır, temalar belirlenir ve düzenlenir elde edilen bulgular değerlendirilir.

Çalışmada anahtar sözcükler aracılığı ile iş ilanlarında yer alan bilgiler incelenmiş ve araştırma bu çerçevede yapılandırılmıştır.

5.3 | Araştırma Bulguları

Araştırma kapsamında incelenen iş ilanlarının bölgesel dağılımı incelendiğinde en çok istihdam talebinin Marmara Bölgesinde olduğu belirlenmiştir. Ege Bölgesi

ve İç Anadolu Bölgesine ait ilan sayısı toplam iş ilanlarının %18'ini oluşturmaktadır. Güneydoğu Anadolu Bölgesi ve Karadeniz Bölgesi ise istihdam talebinin en az olduğu bölgelerdir. İstihdam oranı bölgesel gelişmeyle doğru orantılı olduğu için meslek yüksekokulu muhasebe programı mezunlarına yönelik iş ilanları Şekil 2'deki gibi dağılım göstermiştir.

Şekil 2. İş İlanlarının Bölgesel Dağılımı

Araştırma kapsamında incelenen iş ilanlarının %85'inde yabancı dil bilgisine ilişkin bir beklenti olmadığı gözlemlenmiştir. İş ilanlarının %15'inde ise istihdam edilmesi planlanan meslek adaylarının iyi derecede İngilizce bilgisine sahip olmaları beklenmektedir.

Muhasebe mesleğinin en önemli konularından biri de beyannamelerdir. İşletmelerde belirli dönemlerde hazırlanarak elektronik ortamda verilen beyannamelerin düzenlemesi konusunda işletmelerin beklentisi yüksektir. Araştırma kapsamında incelenen iş ilanlarının %95'inde işletmelerin meslek adayı tercihinde beyanname düzenleme konusunda yetkinlik aranmaktadır. Elektronik ortamda beyanname düzenleme konusu meslek yüksekokullarında verilen Bilgisayarlı Muhasebe derslerinde mutlaka verilmeli ve öğrencilerin sürece hâkim olması sağlanmalıdır. Beyanname düzenleyebilen mezunların istihdam edilmesi daha hızlı olacaktır.

Araştırma kapsamında incelenen iş ilanlarının tamamında mezunlardan muhasebe paket programları konusuna bilgi sahibi olmaları istenmektedir. Farklı işletmelerde kullanılan muhasebe paket programlarının dağılımı Grafik 5'te verilmiştir. İşletmeler özellikle Fatura, Çek-Senet, Banka, Bordro, Cari ve Stok modüllerini kullanabilen mezunları istihdam etmek istemektedirler.

Araştırma kapsamında incelenen iş ilanlarının tamamında muhasebe programı mezunların sahip olması gereken mesleki donanımına ilişkin bilgiler aşağıda sıralanmıştır:

- Bilanço ve Gelir Tablosu hazırlayabilme,

- Genel muhasebe işlemlerine hâkim olma,
- Dönem sonu kayıtlarını yapabilme,
- Ofis programlarını (EXCEL-WORD) kullanabilme,

Teknolojik gelişmeler ışığında muhasebe programı mezunlarının iyi derecede bilgisayar bilgisine sahip olmaları kaçınılmazdır. Mesleki alanda özellikle Excel programının kullanımına yönelik becerinin öğrencilere kazandırılması istihdam sürecinde muhasebe programı mezunlarına çok önemli katkılar sağlayacaktır.

İşletmelerin istihdam sürecinde adaylardan beklentileri sadece mesleki bilgi ve yetenek değildir. İncelenen iş ilanlarının %85'inde adaylardan iyi iletişim kurabilmeleri ve takım çalışması yapabilmeleri beklenmektedir. İş hayatında çok önemli yeri olan iletişim bilgisine sahip mezunların yetiştirilmesi toplumsal anlamda da gereklidir. Temel iletişim bilgisi ve kazanımlarının öğrencilere verilebileceği İletişim dersi muhasebe programlarında öğrencilere verilmelidir.

6 | SONUÇ ve ÖNERİLER

Teknolojik gelişmeler ve küreselleşme muhasebe mesleğinin görev ve sorumluklarını değiştirmiştir. Bu bağlamda işletmelerin muhasebe işlevini yerine getirecek çalışanlardan beklentileri de farklılaşmıştır. Temel muhasebe konularında işletmelerin adaylardan beklentileri ön lisans muhasebe programlarında verilen eğitimle genellikle karşılanmaktadır. Genel Muhasebe 1, Genel Muhasebe 2, (Finansal Muhasebe 1-Finansal Muhasebe 2, Dönem Sonu İşlemleri) ve Bilgisayarlı Muhasebe 1-2 (Paket Programlar 1-2) derslerinin içeriği temel muhasebe konuları açısından yeterlidir.

Araştırma bulgularına göre işletmeler muhasebe ve vergi uygulamaları mezunlarından bilgi işlem uygulamaları konusunda iki önemli yetkinlik beklemektedir. Excel programının mesleki uygulamalarda daha etkili kullanımı konusunda bilgisayar derslerinin içerikleri revize edilmelidir. Diğer yetkinlik beklentisi ise bilgisayarlı muhasebe konularında yasal uygulamalara yöneliktir.

Meslek yüksekokullarının muhasebe programlarında ders içerikleri düzenlenirken bulunulan bölgedeki işletmelerin gereksinimleri dikkate alınmalıdır. Meslek yüksekokullarının muhasebe ve vergi uygulamaları programlarının ders içerikleri sürekli güncellenmeli ve sektörel beklentilere uygun olarak değiştirilmelidir. Bu aşamada teorik derslerin uygulama ile ilişkilendirilmesi önemlidir. Üniversite sektör işbirliği bu bağlamda mesleki eğitimin etkinliğini arttıracaktır.

Muhasebe programı mezunlarına mesleki yetkinliklerinin yanı sıra kişisel gelişimlerini destekleyecek bazı yetkinliklerin kazandırılması gerekmektedir. Özellikle iletişim ve meslek etiği konularındaki kazanımlar mezunların istihdamını arttıracaktır.

KAYNAKÇA

- Alkan, G. (2015). "İşletmelerin Önlisans Muhasebe Eğitiminden Beklentileri İzmir'de Bir Araştırma". Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi.17(1), 137-159.
- Cuganesan, S., Gibson, R. ve Petty, R. (1997). "Exploring Accounting Education's Enabling Possibilities; An Analysis of a Management Accounting Text", Accounting, Auditing & Accountability Journal, 10 (3), 432-453.
- Çürük, T. Doğan Z. (2001). "Muhasebe Eğitiminin İşletmelerin Taleplerini Karşılama Düzeyi: Türkiye Örneği" ODTÜ Gelişme Dergisi, 28, 281-310.
- Demir, M. ve Çam, M. (2006). "Muhasebe Bölümü Öğrencilerinin Muhasebe Öğreniminde Başarılarını Olumsuz Etkileyen Faktörlere İlişkin Bir Araştırma", Muhasebe ve Finansman Dergisi, 32, (Ekim), 160-169.
- Eleren, A. ve Kayahan, C. (2007). "Muhasebe Eğitiminin Öğrenci Bakış Açısıyla Değerlendirilmesi ve Afyon Kocatepe Üniversitesi Meslek Yüksekokullarında Bir Araştırma". Muhasebe ve Denetime Bakış, 23 (Eylül), 47-64.

- Güçlü, F. (2004). "Muhasebe Eğitimi Açısından Meslek Yüksek Okulları Hacettepe Üniversitesi Ankara Meslek Yüksekokulu Deneyimi" www.isletme.istanbul.edu.tr/surekli_yayinlar/tmes2004 /bildiri11.doc.
- Hatunoğlu, Z. (2006). "Muhasebe Eğitiminde Bilgi Teknolojisi Kullanımının Sunum Kalitesine Olan Etkilerinin Tespitine İlişkin Bir Araştırma" Muhasebe Ve Finansman Dergisi, 30 (Nisan), 190-200.
- Paksoy, M., Akbulut, R. ve Aydın, V. (2005). "Meslek Yüksek Okullarında Muhasebe Eğitiminin Yeterliliği Harran Üniversitesi Özelinde İncelenmesi ve Geleceğe İlişkin Bir Değerlendirme". Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, 15, 73 -106.
- Yardımcıoğlu, M.ve Büyüksalvarcı, A. (2007). "Muhasebe Eğitiminde Meslek Yüksekokullarının Yeterliliği ve Tercih Edilme Sebepleri: Selçuk Üniversitesinde Bir Uygulama". Muhasebe ve Finansman Dergisi, 36 (Ekim), 173-178.
- Yeşilyaprak, Binnur (1996), Yaşam Odaklı meslek Eğitimi Yaklaşımı Açısından Mesleki Rehberliğin Yeri ve İşlevi. 21. Yüzyıla Doğru Meslek Yüksekokullarının Yeniden Yapılandırılması Sempozyumu, Çankırı.
- Korukoğlu A. (1998). İşletmelerde Muhasebe Eğitimi ve Üniversitelerle İşbirliği; D.E.Ü. İ.İ.B.F. Dergisi, 13, (II), 13-24.